

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Együttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsófejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnokdobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, marosvásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br. Kőváry László, Martin Lajos dr. Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklye múzeum őre.

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. **B.-Hunyadról:** Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, Bécsből: Veress Endre, **Besztereczéről:** Csernátóni Gyula dr. **Brassóból:** Baráczy Sándor, Koós Ferencz. **Budapestről:** Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Jakab Elek, Jókai Mór, Kreith Béla gr. **Reiner Zsigmond dr., Szinnyey József id., Csíkszeredából:** Benedek István. **Deésről:** Kádár József. **Hidvégről:** Nagy Sándor. **K.-Vásárhelyről:** Balogh Vendel dr. **Kolozsvárról:** Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Hory Béla, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lóvei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Szádeczky Lajos dr., **Lugosról:** Dengi János dr., **M.-Vásárhelyről:** Imreh Sándor. **Nagybányáról:** Törökfalvi Pap Zsigmond, **Nagyváradról:** Hegyesi Márton, **Nyiregyházáról:** Krúdy Gyula. **Sátoralja-Ujhelyről:** Matolay Etele, **Székely-Udvarhelyről:** Vajda Emil dr. **Székesfehérvárról:** Éder József dr. **Alsó-Szóvát:** Dézsi Mihály. **Tordáról:** Borbély György, Ferenczy Ferencz. **Vizaknáról:** Szentkatolnai Bakk Endre. **Rajzoló munkatárs:** Nagy Gyula tanár. **Fényképező munkatársak:** Dunky Ferencz, Dunky Kálmán. **Budapestről:** Vágó Bertalan.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

A m. posta-takarékpénztár clearing és cheque forgalmában a kiadó-hivatal száma 3213.

— Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. —

Ára negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első évfolyamtól megrendelhető. — Díszes borítékba kötve az I. II. és III. évfolyam ára 15 frt.

TARTALOM:

	Oldal
Szemtanuk aradi okt. 6. kivégzésről	165—166
A gyásznap	166—167
Honvédségélyezési mizeriák	167
Okmánytár. Létsz. kimutatások. Közli Hegyesi Vilmos	168
Kanitz S. dr. 1848—49-iki naplójából. Közli Kanitz Ágost	169—170
Krivácsi ezredes felvilágosítása	170
Miért végezték ki Tamás Andrást és Sándor Lászlót? Gál Ignácztól	170
Jegyzetek az 1848—49. évi eseményekről. — Vége. — (Lászlófalvi Velits Károly)	170—172
Honvédek albuma. — Huszonegyedik csoport, összeállításátotta az ereklye-muzeum öre. —	173—176
A m. szent korona feltalálásának titka	176
Halottak emlékezete. — Képek. — (Ihász Daniel, Popini Nándor, Szádeczk Sámuel, Huszthy József, Bárány Lukás)	177
A honvédségélyezés és a honvédmenedékház	178—179
Kanitz S. dr. 1848—49-iki naplójából. Közli Kanitz Ágost	179—180
Okmánytár. Standes Ausweis. Közli Hegyesi Márton	181

Halálozások:

Ábrahám József. — Freund Mór — Huszár Károly br. Id Hirschfeld György. — Kaminek Hugó. — Kádár István — ukovits Arnold, közli: Matolai Etele. — Id. Lengyel József. — Mezess István — Malahovszky László. — Raics Sándor — Szendrey Ignác.	
Id. Svachulay Sándor. — Szarka Mátyás. — Mocsoilyai Veres Lajos.	182—183

Különnfélék:

Kápolna a magyar szent korona helyén. — Képpel. — Vértanuk emléke. — XXXVII-ik társas estély. — A polgári házasság és a 48-as honvéd — Baththyány Lajos tőre. — Mikor végzött a szabadságharc?	183—184
--	---------

BORITÉK TARTALMA:

Eladó zeneműtár. — Képek Pünkösdi Gergelytől. — Szalay-Baróti. — Az 1848—49-iki „Magyar Szabadságharc Története.“ — Pasteur Lajos. — Előfizetések nyugtázása. — A Kossuth könyvtárba befolyt művek kimutatása. — Öreg honvédek képei a milleniumon. — Hirdetés.

Eladó zeneműtár Egy 12—14 ezer frtba került zenemű gyűjtemény, melyben a régiebb idők óta legújabb korig mindennemű művek összegyűjtettek, szépen rendezve, táblával arany felirattal tartalomjegyzékkel ellátva, eladó. A gyűjteményben zongorára írva meg vannak a klasszikus zeneművek, a hangversenyző nagy mű darabok, a hangversenyző szalon darabok, az összes magyar zeneszerzők művei, az operák, operettek szerzőinek munkái, továbbá sok száz olyan magyar darab, a melyek ma drága pénzért sem szerezhetők meg; igen sok van kéziratban tisztán vonalozva és írva. A hangjegytárt a tulajdonos több mint egy félszázad alatt gyűjtötte össze és felszerelve zene leírásokkal, magyarázatokkal, hírneves szerzők arcképeivel stb. A gyűjtemény katalógusa a kiadó hivatalban megtekinthető, hol egyúttal bővebb felvilágosítással is szolgálnak.

Képek.

Nagyon tisztelt Szerkesztő Úr!

Becsés felhívása következtében van szerencsém a következő 1848—49 honvéd arcképeket lapja számára megküldeni.

1. Alolirt Pünkösdi Gergely 1848—49 évi honvéd huszár őrnagy Bem altábornagy főhadsegéde két arcképet még pedig egyet 1849. évből másolva egyet pedig 1895-ben véve. — Mellé csatolva rövid életrajzát.

2. Bekesi Mask lapszerkesztő 1848—49. évi honvéd hadnagy arcképét életrajza megvan megvan Szinnyi magyar írók nevű művében.

3. Az év folytán elhalt Weinrich Frigyes 1848 49. évi honvédhuszár őrmester arcképét — mellé csatolva hátrahagyott német szövegű rövid honvéd életrajzával.

4. Krigovszky Gáspár 1848—49 évi honvéd tizedes arcképét, ki az 1-ső honvéd zászlóaljba kezdte szolgálátát.

Mind itten lakunk hárman, kik élünk Nagy-Szebenben.

Vannak még itten lakók haton, — ezektől még nem sikerült az arcképeket megkapni — azonban ha kaphatok után küldöm, addig is ezeket kérem elfogadni s az ereklye-muzeumban elhelyezni.

Pünkösdi Gergely.

A képeket köszönettel nyugtázva elhelyeztük az arckép csarnok számára.

A Szalay-Baróti nagy munkája „A Magyar Nemzet története gyorsan halad előre. Immár a 24-ik füzet jelent meg belőle a melyben Szalay József II. Zsigmond koráról szól a világos szép előadással s azzal a mintaszerű alaposítással, mely a korán elhunyt történet-író minden munkáját jelképezte. Különösen kiemeljük a Velence és Magyarország közt lefolyt háboru elbeszélését, mely valóban példaképe a jó történeti stílusnak. Ugyan-így értékes részlete a füzetnek az a néhány oldal melyeken a szerző Husz János föllépését és máglya halálát említi, s a melyeket egy szerföltt érdekes rajz illusztrál. Egy füzet ára 30 kr., és megrendelhető a kiadóknál Lampel R. Wodianer F. és Fiai könyvkereskedésében, Budapest, Andrásy-ut 21.

Az „1848—49-iki Magyar Szabadságharc Története“ című nagy illusztrált munkából most jele meg a 45-ik füzet, a melyben Gracza György V. Ferdinánd lemondását és az ezzel kapcsolatos eseményeket mondja el a nála megszokott elevenséggel. A füzet egy-400 képei ezek:

Görgei Arthur levele Kossuth Lajoshoz a világsi fegyverletétel előtt. Br. Perényi Zsigmond vértanu vadász-kése. Rész a Világosnál összetépett honvédzászlókból. Huszár pisztolyok tokkal Az olmitzi vár foglyai 1850-ben. Részlet a csornai ütközetből. Gr. Forgách Antal a muszkavezető. Asztalos Sándor őrnagy Arad város hős védője (saját festménye után). A trónváltozás híre a fővárosban. Részlet a komáromi csatákból. A piskii csata vázlat.

Pasteur Lajos, a nagy francia-tudós, az egész világon ismert és használt oltószer feltalálója meghalt a napokban Párisban. Halálának híre nagyon gyorsan terjedt el az egész művelt világon, s a világ sajtó hasábotkat szentel a nagy férfi emlékének. A magyar sajtó közül az „Ország-Világ“ az egyedüli, mely bemutatva Pasteur kitünően sikerült legújabb arcképét, hosszabb cikkben emlékezik meg róla. Az „Ország-Világ“ eme legutóbbi száma ezenkívül hemzseg az érdekesnél érdekesebb dolgoktól. Bemutatja képből és cikkben az új pécsi nemzeti színházat, közöl képeket a berlini nagy képkiallításról, eredeti felvételeket és rajzokat a most

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

A m. posta-takarékpénztár clearing- és cheque-forgalmában a kiadóhivatal száma 3213.

Felölős szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum öre.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múzeum öre címére küldendők.

Szerkesztőség:
Kolozsvár, Ióter 12. sz., emelet.
Telefon sz 244.

Előfizelési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

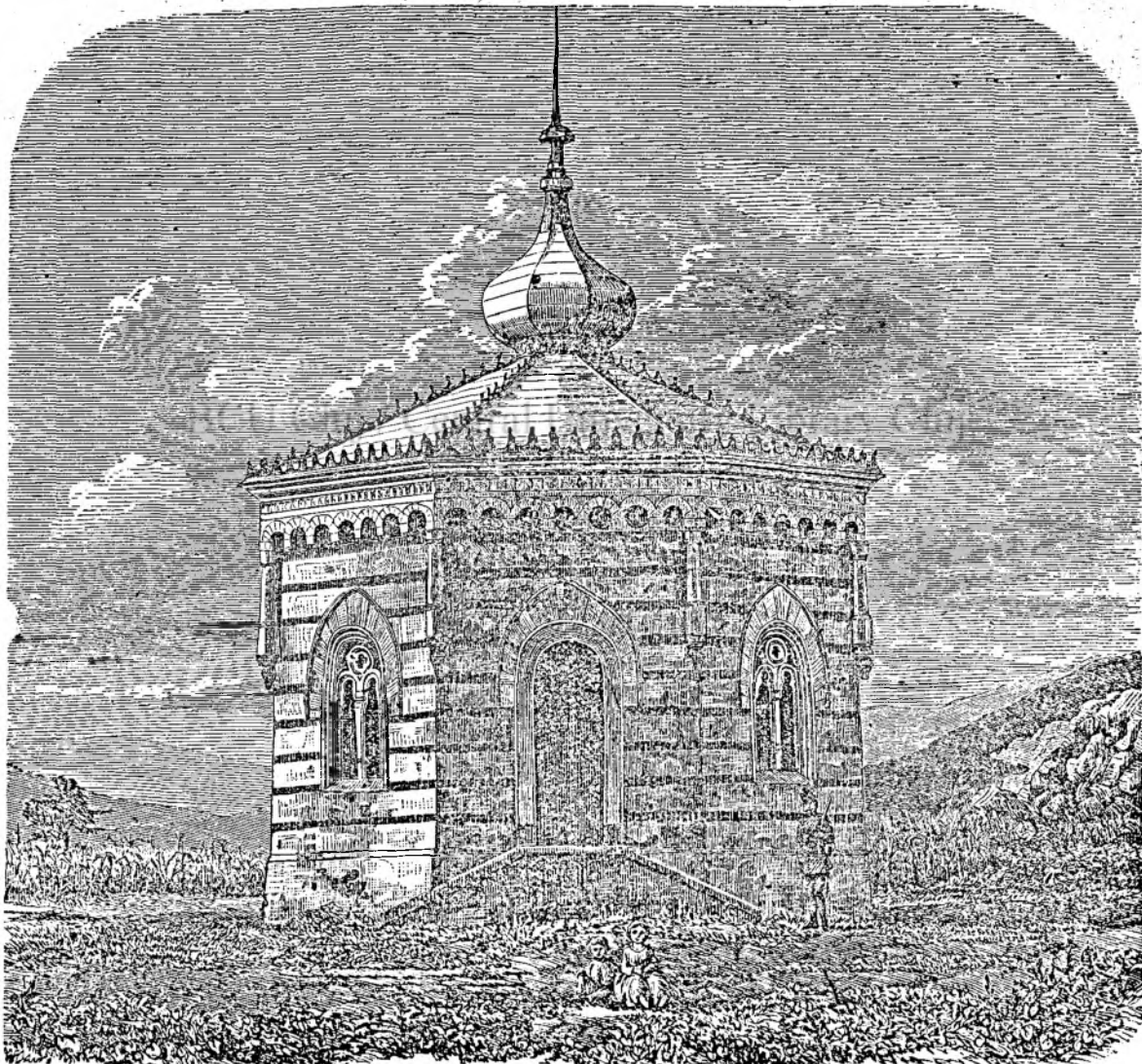
Kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Honvédek albuma.

— Huszonegyedik csoport, összeállította az ereklye-múzeum öre. —

Az emlékezetnek szánjuk e halottak napja alkalmára össze állított kép csoportozatot. Mindenk csöndes ember. A kegyelet, emlékezet virraszt

szent jogokért. Egyik csöndest emperamentum; a másik heves vérmérséklet s mégis mindketten megegyeztek abban a rajongó tiszteletben és szeretetben, a melylyel a nemzet világitó oszlopa Kossuth Lajos iránt viseltettek.

Kápolna a korona feltalálása helyén Orsova mellett.

fölöttük, s a hazaszeretet lángkévéjéből fonódik a szivekben élő emlékezetük fölé glória.

E gyásznappal felnyitottuk a magyar legió eltűnt hősei társaságának termét is. A csöndes bajtársak közül kettőt mutatunk be. Mindkettő nagy volt. Egyik olasz volt és Magyarországért küzdött, a másik magyar volt s bevégezve a haza földjén pályafutását, Olasz földön küzdött

S midőn ajkukon a szó el halt, szívük utolsó dobbanása is a hazáért s ennek felkent prófétájáért érzett.

A magyar legió e két letűnt oszlopához sorakozik a szabadságharcznak még három csöndes férfia. Egyik az Ur szőlőjében munkált, nevelt kiváló fiukat, kiknek egyike nem kímélte a fáradságot őseink hazáját is felkeresni. Másik halottunk

a szabadságharcz után az igazság ügyét szolgálta, míg a harmadikat a sors Világos után nem arra a pályára terelte, a hova készült. De hisz nem csak ennek volt ez a sorsa. Bajtársai közül sok ezereken áldoztak fel szép jövőt a hazának és ezek között nagyon soknak a koldus tarisnya jutott cserébe.

Most midőn az eltűnt hősokról fájó részvét-tel és igaz kegyelettel megemlékezünk, életükről az alábbi részleteket közöljük:

Ihász Dániel Kossuth Lajosnak hű barátja és a száműzetésben kísérője, született 1818-ban Pápán. Jogi pályát cserélte fel a karddal. Ügyes, higgadt és szerény volt, a miért Bem buletinjeiben többször megdicsérte. Kossuth mellett Asbóth Sándort váltotta ő fel.

Rettenthetlen küzdelmei közé tartozik a vörös tonyi szoros védelme a muszkák ellen. 1700 katonával és 8 Gábor Áron ágyuval*) olyan védelmet fejtett ki, hogy kerülő utakon voltak kénytelenek a muszkák betörni.

Ihász az emigrálás alkalmával először Bemhez csatlakozott s csak miután azokat a kik vallást változtatni nem akartak Kiutahiában külön választották, csatlakozott egészen Kossuthhoz, a kit többé el nem hagyott. Elkísérte Kossuthot Angliába amerikai diadal útjára és segített neki az emigráció szövetségek hálóját kezében tartani és igazgatni.

Csupán kétszer hagyta el Kossuthot. 1859-ben, a midőn Kiss Miklóssal az Olaszországban alakult magyar legió élére állott. Ez időből való ez a kép is, mit a Történelmi Lapok jelen száma bemutat, melyet Jeszenszky István ezredes a brassói honvédegyelet elnöke ajándékozott a muzeumnak.

Másodszor 1867-ben, a midőn családi ügyekben jött haza.

Midőn Kossuth helyzete, az emigrációnak minden politikai hatalomtól való elszigeteltsége miatt mind jobban és nyomasztóbban mutatkozott, Ihász volt az, a ki megosztva a száműzetés kenyerét, feledtetni igyekezett a keserűséget. Kossuth állandóan Olaszországban telepedvén le, Ihász az olasz király hadsergébe lépett, ezredesi ranggal. E minőségben 1861-ben kitűnő szolgálatot tett a brigantik ellen, Viktor Emánueltól a savojai becsületrend keresztjét kapta. 1862-ben lépett ki a szolgálatból. 3000 franci évdíjával Kossuth mellett élt hasonlóan Rákóczy nagy barátjához, Mikes Kelemenhez.

Lassankint már nem is tekintették másnak, mint családtagjának, a colegno-al-baracconei ház kihaltnak látszott halála után.

Ihász Dániel 1880 április 10-én halt meg. Halála hirtelen következett be.

Elhunytát Kossuth annyira fájlalta, hogy egy időre el is költözött onnan, hol jó barátja vele megosztotta a napokat és pedig eredetileg azzal a szándékkal, hogy oda többé vissza sem költözik.

Ihász azok közé a jellemek közé tartozott, a kik vonzalmukat, önfeláldozásukat nem az eszmének és ez által a társadalomnak, hanem egyes kiváló alakoknak szentelik, ez által az emberiség történelmében nem nagy de rokonszenves emléket érdemelnek ki maguknak.

Popini Nándor. Egy a szabadságharcz annyi névtelen hősei közül. Génialis, de nyugtalan, állhatatlan szellemű ember; forró vérű olasz temperamentum, nem hiába, hogy Olaszországból szakadt ide közénk jó magyar

hazafinak. Már gyermekkorában meghányja-veti a sors, és izgékony szelleme kalandokról álmodik. 16 éves korában épen kapóra jó hát neki a szabadságharcz kitörése. Tétova nélkül jelentkezik Debreczenben a sorozó bizottság előtt, a mely fiatalsága és véznasága miatt csak nagy rimánkodásra veszi be katonának. Rajongó lelkesedéssel harcolja azután végig az emlékezetes háborút. Regénybe illő kalandokon és veszedelmeken esik itt keresztül: a Bánátban akasztófa alá állítják már a szerbek, a hurok nyakában, de furfangja és jó csillaga megmenti; Tam-sóvácznál 1848 évi december hó 5-én lefolyt véres ütközetben a bal arczába golyót kap és elesik, féláljultan azt hiszi, hogy a golyót kiköpi, a többi sebesülten együtt kórházba szökik, a honnan harmadnapra az emeletről kötelen leereszkedve zászlóalja (10-ik) után szökik; ott van a szerbek jankováczi hirhedt árulásánál, Kápolnánál, Budabevételénél, Selmeznél, stb., szóval mindenütt, a hol a hazáért hajszálon függ a honfi élete; azután fölcsap kémnek Korponai ezredes mellé, hogy még csodálatosabb dolgokon menjen keresztül; végre Világosnál ő is leteszi a többiekkel együtt zokogva a fegyvert, Olaszországba menekül és fölcsap legionistának. Mind ezt közvetlenül a benyomások hatása alatt egy rendkívül érdekes naplóban leírja: ezt a megkapó rajzot fia őrzi és ki is szándékozik adni.

Az általános ámnesztia-ör visszajön a szeretett hazába és Kolozsvárt üzletet nyit Hutflesz Károlyval, a mely nagy virágzásnak indul. De pár év múlva már a nyughatatlan vérű ember talpa alatt ég a föld, oda hagyja Kolozsvárt, neki vág Oláhországnak petroleumot keresni. Talál is bő forrásokat és gyárat alapít. De itt sem tud sokáig nyugodni: fölmege Pestre, részvénytársaságot alapít, mely Budán a Gellért-hegy tövében gyárat épít. Mint a gyár igazgatója föltalálja a parafin-gyertyát, mely akkoriban általánosan elterjedt, és csak a stearin-gyertya tudja kiszorítani. A bécsi nagy krachkor az ő gyára is megbukik a többi fiatal gyárral együtt. Itt hagyja fényes budai lakását, a hol vendégszerető családi körében Pestnek számos akkori kitűnősége megfordul. Kolozsvárra költözik, a hol új petróleom-gyárat alapít, de ez sem sikerül, és csakhamar abban hagyja. Ekkor kezd egy kissé meghiggadni, megcsöndesülni; nyugodtabb életet keres és a Victoria biztosító társaság felügyelője lesz Aradon. Tehetsége ezen a téren is csakhamar olyan általános elismerésben részesül, hogy mikor a Victoria megbukik, három előkelő társaság is fölszolitja, hogy lépjen kötelékébe. Ő az Adriá-hoz szegődik és ennek lesz az aradi vezér titkára. Itteni életének legnevezetesebb pontja, hogy egy szép napon, az orra genyesedésnek indul, és ő hiába kérdezi házi orvosát, hiába jár a pesti klinikán: nem tudják okát adni. Ekkor, véletlenül Kolozsvárt dolga akadván, jó barátjához dr. Brandt József, híres sebészhez fordul, a ki rájön, hogy a 48 as golyó a fejében maradt és az okozta a bajt. Elakarja altatni, de az olasz nem egyezik bele. Mosolyogva tirri a fájdalmas műtétet. Szerencsésen operálja így is és kiveszi a golyót, melyet fia kegyeletesen őriz, mint a szabadságharcznak egy érdekes emlékét. A golyó súlya 23 gramm. Érdekes fölemlíteni mint jellemző dolgot, hogy mikor Brandt a golyót kivette és Popininek felmutatta, ez lelkesülten kiáltott fel: *Éljen Kossuth Lajos,*

Ez történt 1877. január 9-én

Az eleven, kedves modoru embert Aradon csakhamar az egész város megszereti, de, fájdalom nemsokára 47 éves korában (1877-ben), Csaba mellett kocsin utazásban szélhűdés vet véget hányt-vetett életének.

Popini Nándor Szilágy-Somlyon született 1831-ben.

*) Lásd Történelmi lapok f. é. 138 lap.

1877-ben bekövetkezett halálával özvegyet ki Gyerőmonostoron lakik, továbbá 13 gyermekből 5-öt hagyott hátra, kiket közül a kisebbeket nagy gonddal és szeretettel özvegye nevelte fel.

Gyermekei: özv. Benedek Áronné képezdei tanárné, özv. Brosz Gyuláné, Csiky Antalné m. kir. vasgyári mérnök neje Kudsiron, Popini Albert gimn. tanár Bpsten, Popini Nándor osztrák-magyar bankhiyaltnok Kolozsvárt.

(Bemutatott arcképen saját kezű irásával a következők állanak:

„Jeszenszky főhadnagy barátomnak emlékül
Cuneo 3/4 1863. Pop ni hadnagy.“

Szádeczky Sámuel. (1848—49. honv. tüzér hadnagy, pusztafalusi ev. ref. lelkész, szül. 1824. aug. 1., megh. 1894. decz 9.)

„A hazának és egyháznak egy rendületlen hűségű katonája dőlt ki a csatasorból Abauj-Tornamegyének egy regényes környezetű csendes falujában, a mult év deczember 9-ikén.

Tetszett a gondviselésnek, hogy oda helyezze őrállomásra a történeti nevezetességű, vadregényes fűzéri vár omladékai alá, hol álmadozhatott ősi dicsőségről, nemzeti nagyságról véres háborukról, holt testeken át száguldó paripákról, győzedelmes és vesztes csaták hosszú soráról, hogy ily módon legyen legalább kárpótolva jogosult reményeinek romjain.

Mert ő is egyike volt a szabadságharcz hajótöröttjeinek.

Más viszonyok között, mint a milyenek részétül jutottak, lehetett volna országos hírneve és becsülete, mert nem volt hijával az ehhez szükséges feltételeknek; de a nemzetek sorsát intéző égi hatalom úgy akarta, hogy beérje a nagy világ elől elrejtett két kis falu (Pusztafalu és Fűzér) papi katedrájával s lelki fegyverekkel vitézkedik az anyaszentegyház igazaiért.

Szádeczky Sámuel, a ki mint osztályában mindig első kitűnő tanuló dicsekedése volt pályatársainak, a ki mint katona, ott tékozolta ifju életét a forradalom viharai között, hűnek találtatott ebben a körülmények által reá erőszakolt szolgálatban is s lelkének kincseivel tudott magának édes otthont teremteni csalódottan is s szétosztván lelkét övéi között, megadta Istene, hogy gyönyörűséggel töltsse éltének alkonyát, a melyet nálánál többre bízott gyermekeinek szeretete, tisztessége — mint a bucsuzó nap boldog mosolya — aranyozott meg.

Azzal a tudattal adta vissza lelkét Istenének, hogy gyermekeiben beteljesednek ifjukorának szép s nagy álmai. Halálában kárpótolva volt életének csalódásaiért.“¹⁾

Szádeczky Sámuel a Cserehát (Abauj-Tornam.) Fülökércs. nevű községében 1824. aug. 1-én született, Szádecsei Szádeczky János és Szentandrási Károlyi Mária nemes szülöktől.

A család ősi birtoka a trencsénmegyei Szádecse és Kardosfalva volt, melyet a XIV. században nyertek adományul s honnan nevét vette és előnevét írja az eredetileg Kardos-nak nevezett család.

Abaujba a Rákóczi forradalom idején került a család egyik ága, a Szádeczky Gáspár kurucz ezredesé, a ki 1705—1707. a trencsényi vár ostromzárlatának volt a parancsnoka s mint „ezeres kapitány“ vitéz hajduival sok véres csatában vett részt, s aztán a forradalom végével a Rákócziak ősi hazájába Abaujba költözött át, a hol (Szemerén, Fügödön, Fülökércsen) 22 jobbágy telket szerzett a család.

Szádeczky Sámuel ettől az ősétől örökölte a lángoló szabadságszeretetet s édes anyjától, a ki *Károlyi Gáspár-nak* a jeles bibliafordítónak volt az ivadéka, a mély vallásosságot. Ez a két tulajdonsága irányította élete pályáját.

Középiskolai tanulmányait *Sárospatakon* a háromszázados ősi collegiumban kitűnően végezte, osztályában mindig első volt. Aztán *Eperjesre* ment a jogi akadémiai tanfolyamra, a honnan az 1848-iki szabadságharcz kitörése kezdetén a honvéd seregbe állandó Pestre sietett, s a tüzéség közé vétette föl magát. *Jellasich* horvát bán martalócz hadával már Pest felé köztelgetett, úgy hogy a hadi gyakorlatra nem sok idejük jutott az ujoncz honvédeknek s Szádeczky is mindössze *egy órai irányzási gyakorlat után* a nép dühe által szétépett gróf Lamberg párolgó vérével festett lánczhidon át az 1-ső 12 fontos üteggel *Jellasich* ellen indult. Ezt Pákozdtól Ausztriáig üzve, pár mértföldre oda is behatolva, 17 ágyulövést tett a még futó ellenség után. Azután részt vett a schwecháti ütközetben s a feldunai csatákban, Nagy Sándor hadtestében. Majd a Klapka hadtestéhez menván át, részt vett az 1849-iki év dicsőséges tavaszi hadjáratában: a kápolnai, hatvani, gödöllői, isaszegi, tápió-bicskei ütközetekben, ez utóbbi helyen egy ellenséges kartács-golyó szétrobbant szilánkjaitól mellén megsebesült. De Budavár ostrománál már ismét ott volt — már mint tüzér hadnagy — kedvelt 12 fontos ágyu ütegénél, a Kis-Sváb-hegyről lövén a várat s czélozgatván a várfokon tábornoki fehér köpenyében gyakran mutatkozó Hentzi tábornokot.

A háboru további menetében is élénk része volt.

De ez már a történelemé. Nem csekély rész az, a mi azután, ütege révén, a későbbi véres viadalmakból neki osztályrésztül jutott. Mindezt végre megalázó kínos emlékü fogság várt reá, melybe Erdély határán (Bem, Guyontól elszakítatva) Soborsinnál esett 1849. aug. 16-án. Ezt nem tűrhétvén, egy elszánt menekülési kísérlettel, az Arad melletti tábori fogságból, élete koczkázatásával megszökött s az ország fővárosa felé vette útját. Pestre is sikerült szerencsésen bejutnia. Ott boldog otthonra talált nagybátyja Károlyi István Pestmegye főjegyzője lakásán. Azután Gyömrőn a gróf Teleki családnál talált asyllumot, mint nevelő.

A következő fagyos télben azonban a volt honvédek összefogdosására a vérszomjas Haynau által kiküldött zsandárok elől Ráday Gedeon és Gábor grófokkal Jászberény felé egy pusztára, majd Szirákra, Teleki József gróf védő szárnyai alá menekült. A Kossuth- és Rákóczy-marssal sokat boszantott zsandárok által végre itt is felfedeztetvén, a szinte ott székelő Br. Barkóczy Pál szolgabíró utlevéllel menekülve a két éve nem látott szülőföldjére sietett.

Szádeczky hogy az üldözés elől menhelyet találjon (főkép *Bodolay* József volt jogász s honvédtársa tanácsára, a kivel együtt raboskodott s együtt szökött meg), Sárospatakra ment s beiratkozott a nagy zivatart és hajótörés után csöndes kikötővel kínálkozó theológiára. Így került a papi pályára, melyen negyven évet töltött Istennek és embertársainak szolgálatában.

Élete meghiusult reményeiért kárpótlást könyveiben, olvasmányaiiban és számos tagból álló családjában talált.

Büszke volt gyermekeire (hat fiára és két leányára), kiket gondos nevelésben részesítettett; kik viszont igyekeztek azt meghálálni s beteljesíteni édes atyjok ama kedvelt mondását, hogy „nem halunk meg nyomtalanul!“

De legbüszkébb volt arra, hogy ő is harcolhatott a hazáért, a szabadságért. Forradalmi élményei voltak legkedveltebb társalgási tárgyai, melyeknek emlegetésekor

¹⁾ A Sárospataki Lapok 1895. 1. számából.

még 70 éves korában is a lelkesedés tüzeiben ragyogtak szemei, megfeszültek izmai s a mint abauji első ősenek a „kurucz ezredes-“ nek *Rákóczi-*, neki az egykori honvéd tüzér-hadnagynak *Kossuth* volt a félistene, a kinek rajongóbb tisztelője kevés volt e hazában. A Kossuth temetéséről kapott koszoru-levelt koporsójába tétetni kívánta, hogy sirjában is a szabadságharczról álmodozzék. A pusztafalusi temető kertben nyugvó hamvai fölé díszes kőpiramist emeltettek fiai, a kidőlt bajnoknak, ki „a nemes harczt meg harczolta, pályafutását elvégezte.“

Özvegye Ivanóczy Kanóczy Zsanét (lakik Pusztafalun, Abaujjvm)

Gyermekei: *Szádeczky Lajos* dr., a kolozsvári egyetem tudós tanára, a ki ez év folyamán, gr. Zichy Jenő keleti utazásában, a magyarok ősz hazája felé részt vett, továbbá dr. *Szádeczky Gyula* budapesti egyetemi magán- és főgymn. r. tanár: *Berta* (Körössy József ev. ref. lelkész neje Vilyban, Zemplénmv); *Béla* tanárjelölt, *László* joghallgató, *Zoltán* VII o. tanuló Budapesten (Többen elhunytak.)

Huszthy József, régi magyar nemesi család gyermeke; született 1819. május 8-án. Boldog-Kőváralján (Abaujmegyében). Az 1832-iki nagy kolera egy napon fosztotta meg szülőitől, iskoláit befejezván, külföldi akadémiákat végzett, s általában sokat utazott.

1848-ban mint pesti lakos csapott fel önkéntesnek a Károlyi-huszárokhoz, s mint ilyen részt vett a rácok elleni ütközetekben a bánátban, illetve a rácok elleni csatározásokban, hol nagyon hamar *életveszélyes sebeket kapott fején és jobb karján*, s mint teljesen eszméletlent bevitték a szegedi kórházba, hol 10 hétig élet-halál közt lebegett, innen mint lábadozó beteg került vissza Pestre, hol már akkor családja várta. . . . A szabadságharcban többé nem vehetett részt, sőt mint az ifjuság vezetőivel szoros összeköttetésben álló egyén sok üldözés és zaklatásnak volt kitéve, ugyannyira, hogy a komolyabb elzáratástól csak magas állású jó barátai menthették meg.

Később a forradalom lezajlása után lekerült az Alföldre Aradra, majd Békésre, hol mint városi főkertész megállapodván, nagy családot alapított s egész utolsó lehelletéig mint jó hazafi élt, s régi nemesi jogával — mint a 48-as eszmék hive — igyekezett polgári jogait érvényre juttatni.

Számos tagból álló családjából öt élő fiut hagyott maga után, kik szintén mint jó hazafiak igyekeznek atyjuk nyomdokait követni.“

Bárány Lukács 48—49-iki őrmester született 1824 évi okt. 8-án Szamosujváron.

A szabadságharcz előtt, mint jogvégzett ifju előbb joggyakornok volt a maros-vásárhelyi kir. táblánál, majd mint Szamosujvár szolgabirája hiven szolgálta városa érdekeit. Midőn aztán hazánk égboltozatára sűrű fellegek tornyosultak s vészharang kongása riasztotta fel az alvó Magyarországot, oda sietett ő is a vész színhelyére s ép oly lelkesültséggel forgatta hazája érdekében a kardot, mint előbb tollat.

1848 évi november hó 7-én lépett a 32-ik honvéd gyalogzászlóalj kötelékébe s ifju tüzzel, szent lelkesedéssel szolgált előbb mint közkatona, később mint őrmester 1849-ik évi augusztus végeig. Ezenközben részt vett Gyula-Fehérvár várostrománál, ott volt Kőhalomnál és a bánffy-hunyadi ütközetben.

A haza érdekében tett szolgálatai után rövid időre visszavonult minden közszerepléstől, később azonban

Deesen kir. törvényszéki bíró lett és mint nyug. kir. törvényszéki bíró húnyt el f. évi ápr. 11-én 71 éves korában, özvegye és hat élő leány gyermekének igaz könnyeitől kísérve. Pihenjen csendesben. Leány gyermekei mind szép állást töltenek be a közéletben.

A m. szent korona feltalálásának titka.

(Kiegészítő adalék)

Kassa, okt. 6.

Tek szerkesztő ur! olvasva a Történelmi Lapok f. é. folyamának mult számában a 153—154 lapon foglalt adalékot a magyar szent korona feltalálásáról, szükségesnek tartom, hogy ennek kiegészítésül s talán kigazitásul az alábbiakat közöljem:

A nagy idők egy elhalt férfija: Peteri Károly a korona feltalálására nézve ezeket hagyta hátra:

„Szemere, midőn a koronát feltalálták, többeket gyanusított az emigrációból, köztük Battyányi Kázmért is. Nekem mindig fájt, hogy nem lehetett nyilatkoznom e tárgyban, ki részletesen tudom a korona feltalálásának előzményét, részleteit s tényezőit. Minden részletezés nélkül, röviden csak annyit tartok szükségesnek kijelenteni, hogy a koronának a bécsi kormány, Vargha István feljelentése folytán jött nyomára. Ő ment le szept. 3-án, egy policzáj főnökkel a Bánátba s mutatta meg a helyet, hová Szemere három társával öt évvel az előtt 1849-ben a koronát elrejtette. Vargha István mult tavasszal halt meg, mint nagyváradi főjegyző; 1848-ban az Eszterházy herczeg külügyminiszteriumában volt miniszteri tanácsos. Több évig a korona megtalálása után Angliában lakott családjával. Mikor jött vissza és hogy lett városi főjegyző, nem tudom. A korona feltalálásának körülményeit rajtam kívül kevés ember ismeri. Itt csak annyit adtam elő, amennyi szükséges, hogy a gyanu árnyéka ártatlanokat ne sujtson.“

„A korona feltalálóját szükségesnek tartottam felmenteni, mert ez a titok aligha velem el nem hal. Kossuth bizta meg a korona feltételével és kiküldésével. Az osztrák rendőrség nyomára jött, ezen kiküldetésnek. Varghát, midőn Londonból visszajött, Prágánál elfogták s Bécsbe vitték. Sokáig vallatták, végre 4 havi vallatás és ígérlet után elárulta a titkot. 150.000 forintot kapott a feladásért s ezzel Angliába ment ki, a hol szivarüzletet vitt s más spekulációba ereszkedett, mig rövid időn megbukott. Nekem bizalmas barátom volt; minden titkát ismertem. Igen ügyes, eszes ember volt.“

Vargha egy policzájfőnökkel Bécsből szept. 3-án ment le a Bánátba s mutatta meg a helyet, hová Szemeré 3 társával 5 évvel ezelőtt, 1849-ben a koronát elrejtette.

Tisztelettel

Antonius.

A mit Antonius ur fentebb elmond, az nem kiegészítés nem kiigazitás sőt nem is új adat.

Ez megjelent az „Abauj Kassai Közlöny“ 1877 jan. 11. számában. Erről megemlékezett Boleszny Antal orsovai plébános a délmagyarországi történelmi és régészeti muzeum társulat 1889 évi május 23-ántartott 5-ik közgyűlésén elmondott felolvasásában is. E kutató főpap a következőket is elmondta:

„Mielőtt a korona feltalálását előadom, szükségesnek tartom megemlíteni, hogy Szemere, Házmán, Loro-

Halottak emlékezete.

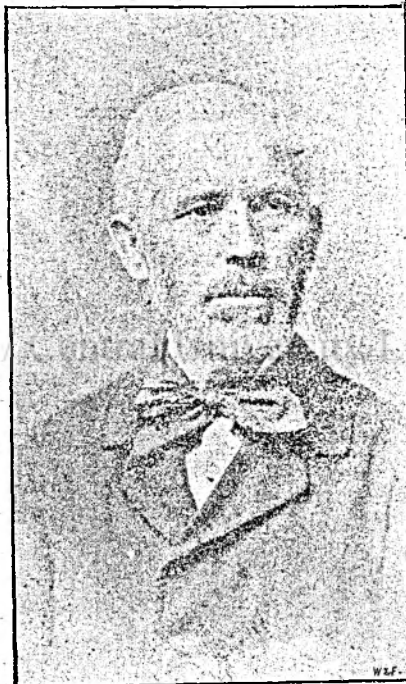
Ihász Dániel,

alezredes, az olasz legió ezredese. Kosuth egyik leghűbb barátja. Szül. 1818. † 1880. $\frac{4}{10}$. Ez egykoru Olaszországban készült kép Jeszenszky István ezredes adománya.

Popini Nándor,

honvéd, legelőbel hadnagy. Született 1838. Szilágy-Somlyón. † 1877. Csaba mellett. Ez egykoru Olaszországban készült kép Jeszenszky István ezredes adománya.

Szádeczky Sámuel,

tüzér hadnagy. Született 1824. $\frac{8}{11}$. † 1894. $\frac{12}{9}$ (Ellinger képe)

Huszthy József,

huszár a károlyi huszár ezredben. Született 1819. $\frac{7}{8}$. † 1893. $\frac{7}{11}$.

Bárány Lukács,

Őrnester a 32. h. zászlóaljban. Szül. 1821. $\frac{10}{8}$. † 1895. $\frac{4}{11}$.

BCU Cluj

brary Cluj

dy és Grimm egyénekén kívül tudta még gr. Battyányi Kázmér gr. Teleky László, Fülep Lipót, Kossuth Lajos Viddinben, hogy hol van a korona elrejtve?

Szemere felfedezte gr. Battyányi Kázmérnak többszöri kérésére és pedig Viddinben már hatan tudták a titkot. Párisban gróf Teleky László volt a titokba beavatva s így már heten voltak.

Midőn Karger a Dunaparttól kiindulva az Allion-hegység irányában parallel-árkokat kezdett ásni, akkor az emigráció is tudta, hogy a korona rejtkehelye nem sokáig fog titokban maradni. 1852. évben a semleges területen is, mint mindenütt nagy vizáradások voltak. Kossuth Magyarországra titkos ügynököket küldött, hogy a magyar korona rejtkehelye körül kémleléseket tegyenek; de ezek mielőtt feladataiknak megfelelhettek volna, elfogattak és Bécsbe kísértettek. Itt ezen években minden a semleges területen átutazó magyart, ha nem volt biztos útlevele, elfogtak, azt átkutatták mezitláb, kihallgatták és felkísérték. Az emigráció talán a múlt években is küldött le ügynököket, hogy a koronát kiássák és kiküldhessék, de azok is bizonyosan elfogattak, mert itt akkoriban számos elfogatások történtek.

Kossuth 1853. évi május havában Vargha Istvánt küldötte Magyarországra, hogy a koronát rejtkehelyéből kiassa és kiküldje. Miután Vargha többé Kossuthnak hírt nem hozott, mert Prágánál elfogták és Bécsbe vitték, másokat is küldött ki és pedig egy fiatalabb egyénről az akkori hatóságok egyik szemtanuja azt állítja, hogy Konstantinápolyból jött és néhány napig Adakaleh várban tartózkodott, honnan a vidéket észlelvén, a semleges területre lépett, melyen a szerezsnok észrevették és elfogták. Ennél a vidéknek legkiválóbb pontjait, falvait, hegyeit és Adakaleh-t papírra lerajzolva találták czipőjében és mint igen gyanus ember Bécsbe kísértetett. Egy másik egyén pedig gőzhajón érkezvén Orsovára, a Cserna-hídon át a semleges területre akart menni, de a vámháznál létezett katonai örök visszautasították, mert helyhatósági különleges engedélye nem volt; azonban a Cserna torkolatánál a Csernán átúszott, de alig hogy a semleges területen mutatkozott, már is elfogták, aki magát ugyan mentegette, de mint hasonlóan igen gyanus embert Bécsbe kísérték.

Mindezek azonban még nem czáfolják meg azt, hogy a korona hollétének helyéről ki tudja mily közvetett uton nem szerzett-e Léderer Lajos tudomást s nem kapott-e megbízást arra nézve valakitől, hogy azt itt elárulja? Hogy Kossuth Varga Istvánon kívül még kiket küldött be, arról még kiadatlan iratai talán felvilágosítást adnak majd 30 év múlva . . .

Szerk.

A honvédségélyezés és a honvédmenedékház.

— A honvédelmi miniszter jelentései. —

A honvédelmi miniszter a képviselőház okt. 22 ülésén beterjesztette jelentéseit, a melyekből itt közöljük az országos honvédségélyezés és a honvédmenedékházról szóló jelentést.

A honvédelmi miniszternek az országos honvédségélyező egyesület működéséről és számadásairól 1894. január 1-től 1895. január 1-éig terjedő jelentéséből kitűnnek a következők:

Az egyesülethez beérkezett 1894-ben 8420 ügydarab, ezekből az év végéig elintéztetést nyert 8266 drb. el-

intézés alatt maradt 154 drb. összesen 8420 drb. Nyugdíjat élvezett 6753 egyén, negyedévi segélyt 128 egyén kapott, összesen 6881 egyént segélyeztek.

És pedig:

tábornok illetve özvegye	1
ezredes	12
alezredes	6
őrnagy	47
százados	182
főhadnagy	241
hadnagy	306
örmester	461
tizedes	1131
közvitéz	4494

Összesen 6881

egyén.

Az előző évben rendes nyugdíja volt 4281 egyéneknek. Bevétel volt 363,471 frt. 21 s fél kr., kiadás 371,493 frt 02 kr. A pénztári hiány ezek szerint 8021 frt 80 és fél krt tesz ki. 1894. végén az egyesület vagyona 279,838 frt 14 és fél kr. 1895. év első felében beérkezett 4464 ügydarab, elintézték 4224 darabot elintézetlen maradt 210 drb. 1895. június végéig nyugdíjat kapott 8057 egyén, negyedévi segélyt kapott 132 egyén, összesen 8189 egyén és pedig:

tábornok illetve özvegye	1
alezredes	12
ezredes	6
őrnagy	47
százados	187
főhadnagy	224
hadnagy	314
örmester	484
tizedes	1318
közvitéz	5599

Összesen tehát 8189

vagyis nyolczvezeregyszáznyolczvankilencz egyén részesült segélyben.

Az egyesület mérlege a következő:

Bevétel: 211,125 frt 82 kr.

Kiadás: 236,136 frt 96 kr.

A fedezendő hiánytétel 25 011 frt 14 krt tett ki, ugy, hogy az egyesület törzsvagyona 1895. évi június hó 30-án csak ugy mint az 1894. év végén 279,838 frt 19 és fél krajczárt tett ki.

Ezek szerint a számadások szerint a régi honvédek a múlt évben állandó segítségképpen 354.605 frt 38 krajczárt kaptak, alkalmi segítségképpen (utazási és temetési költség) pedig 10.437 frt. 77 krt. (Jó volna ez összegekről részletes számlát a honvédegyesületek részére kinyomatra látni. Szerk.)

A honvédelmi és belügyminisztereknek a honvédmenedékház 1894. évi számadására, működésére és állapotára vonatkozó együttes jelentéséből kitűnik, hogy a menedékházban a parancsnokon kívül a lefolyt évben 100 agg honvéd volt elhelyezve és pedig: 1 őrnagy, 19 főtiszt, 21 örmester 31 tizedes és 29 közvitéz, kik mindannyian példás ellátásban részesülnek. A törzstisztek havi 16 forint, főtisztek 10 forint, 20 altiszt napi 8 kr., 32 altiszt napi 5 kr. és a közvitézek napi 3 kr. pótdíjban részesülnek. 1894-ben 8 menházi tag halt el és 7 kilépett helyeiket betöltötték. A felügyeletet havonta két felügyelő-bizottsági tag gyakorolja, kik átvizsgálják a menház teljes vezetését és beléletét. Az egészségi állapotra egy honvédorvos ügyel.

A menház kiadásai a következő főbb tételekbe csoportosíthatók:

Pénzbeli illetékek (hivatalnokok, a rokkantak, pót-dijasok fizetése, irodai szükségletek) 11.797 forint 40 kr.

Elhelyezés (lakpénz, ágyneműek tüzelés, házfentartási költségek, biztosítás) 3777 frt 19 kr.

Élelmezés 10.942 frt. 85 kr.

Ruházat 3368 frt 78 kr.

Betegápolási költségek 2285 frt. 48 kr.

Az összes kiadás tehát 32.171 frt 71 krt tett ki, ebből levonván az adakozások és a honvéd menház alap járadékát, továbbá a régi ruhák hulladékaiért befolyt összeget mint valódi bevételeket: 2279 frt 48 krt; marad tisztán 29.892 frt. 23 kr. vagyis az elmúlt évben a honvédmenház fentartása az államkincstárnak 29 282 frt 23 krajába került.

Kanitz S. dr. 1848. és 1849. évi naplójából.

Közlő: Kanitz Ágost.

November.

November 13. Tegnap valaki a ki Aradról ide érkezett elbeszélte, hogy onnan idáig sok ember tartózkodik a mezőkön. Oláhok a kiket népfelkelőknek hívtak be részint Aradra, részint Lippára. Így tehát a lefegyverzés itt és mindenütt a Bánságban nagy jelentőségű. Mindenütt a hatalmat kézre kerítették, a magistratusokat letették és pedig scandalosus módon és így készül a Bánságban is a revolutio Magyarország ellen, mint az már elébb Horvát-, Tót- és Erdélyországban megindított. Délután dobszó mellett kihirdették, hogy Lippát bevették. Este felé sokfelé az a hír terjedt el, hogy az oláhok Lippánál jó verést kaptak, a megfutottak maguk beszélték el. A népfelkelők teljesen szét volnának ugrasztva. Graniczosok és oláhok részint környékünkre, részint egyenesen ide Lugosra menekültek. 6 órakor az itt állomásozó graniczosok két ágyut magukkal vive Bogsán felé indultak, sok felkelő oláh követte őket. A kurrirösszeköttetés Bogsánról, ma élénk volt. Ide eltévedtek volna plakátok azzal a hírrel, hogy az nem igaz, hogy Bécs magát megadta volna!

Ma este kaptam a comité átiratát melylyel megahagyja, hogy a cholera-kórházat átvegyem. A helyiségek az új megyeházán vannak. Két rab van betegápolónak kirendelve.

November 14. Mind a mellett, hogy a tegnapi hír miszerint a népfelkelők visszaverettek, igaznak bizonyult, mégis tény az, hogy Lippát bevették. A városka állítólag égett és lakói maguk kívánták, hogy a helység magát feladja, nehogy vagyona elpusztitassék. Így a Bánság egyik része már el volna veszve. Fehértemplomot már ágyukkal lövöldözik a ráczok és félős, hogy hasonló sorsra jut mint Lippa, akkor az egész Bánság elveszett.

Az összes osztrák katonaság a Bánságban 1600 embert tesz és ezzel eszközölték négy hét alatt Fehértemplom, Oravicza és Bogsán kivételével az egész Bánság lefegyverzését és elfoglalását. Azt mondják a szerbek már Jámnál állanak.

Tehát Erdély, Bánság és Szerémség el van foglalva és császárnak tekinthető. Magyarországról már mint tartományról beszélnek és Wessenberg már mint az összes Ausztria minisztere contrasignálja a manifestumokat. Hol van Magyarország, hol van a magyar királyság? A magyar király az országot átadta az osztrák császárnak,

minden hadüzenet, minden nyílt háboru nélkül. Ezt támogatják a szlávok a loyaltás köpenyegébe burkolva. Szándékuk világos, császáriak akarnak lenni, hogy a centralis kormány révén Bécsben a többséget megkapják és így a szláv birodalmat lábra állítsák. Mi haszna lesz ebből Ausztriának, azt majd a historia mutatja meg.

November 15. Tegnap különös szivességből olvashattam a Kossuth Hirlapját és a Pesti Hirlapot e hó hó 4- és 5-ről, a melyben az egész haza szorult helyzetén kívül, Bécs sorsa említésre méltóan van jellemezve, a pusztítások borzasztók, így dühöngött Windischgrätz. Továbbá ott van a manifestum október 22-ről, mely elrendeli, hogy az osztrák országgyűlés Kremsierbe tétessék át, a megnyitás november 15-én lessz, vajjon új válaszások lesznek-e az bizonytalan.

Windischgrätz Fröbelt, Blumot, Pulszkyt, Bemet és még 12-öt az auláról követeli. Ez hihetővé teszi, hogy Pest városa kért, mert mondják, hogy Windischgrätz már behatolt Magyarországra. Így el nem képzelt módon érheti végét a dráma. Mayer kapitány ki Erdélyből Grátzon át Bécsbe utazik, azt mondotta, ha Windischgrätz Béccsel kész, Magyarországot támadja meg. Éjszokról Hamerstein (Simonich) 10,000 emberrel; Keletről Puchner és az oláhok; Délről Dahlen generalis, varasdiak; Nyugotról Windischgrätz és Jellasich. Tegnapelőtt este Temesvárról váratlanul indult katonaság Bogsán felé, a tiszteknek a színházi előadást kellett ott hagyni. Temesvárt most nincsenek katonák. Lagendorft 7 nap előtt elpusztították, ott volna Rózsa Sándor is vagy 150 emberével. Versecznek 10.000, Fehértemplomnak 5000, Oraviczának és Bogsánnak 2000—2000 embere és 4 ágyuja volna.

Tegnap Lippán állítólag megint csata folyt.

Deschan mult éjjel Bogsánról ide jött és Lippa felé tartott. Azt akarják tudni, hogy Windischgrätz már Győrnél volna. Az oláhok Erdélyben lefegyverzik a magyarokat. Fog-e még Isten segíteni? Az itteni oláhok házakat és boltokat motoznak; hogy gárdista-ruhákat requiráljanak; szekrényeket, ládákat önkényesen nyitnak fel. Most mi vagyunk az urak, magyarok és zsidók alattunk vannak, a németeket nem bántják ez szokatlan és kivételes bánásmód. Fegyvert minden oláh kapott, sőt szolgál is; de ezt nem adták sem a németnek, se a magyarnak, de az intelligens oláhoknak sem. A parasztok felhasználják ezt az anarchiát, elégetik a földesur termését, lopnak pálinkát, átkutatják a curiákat, előljáróiknak nem minden tetszés-nyilvánítása nélkül.

November 17. Utólagosan hallok, hogy Lippánál 1100 honvéd oroszlanmódra küzdött, köztük 15 halottat találtak; ellenben egynehány ezer felkelő paraszt és vagy 1000 graniczos, Rukavina és Leiningen közül igen sok (és különösen felkelő) esett el. Eisler kapitány azt mondotta: a felkelők inkább akadályoznak és azért jövőre kevesebbet fogja őket alkalmazni. Hétfőn a csata második napján Temesvárról erősödés jött és csak erősebb caliberrel válhattak győzőkké. Az oláhok a főszolgabíró és többi tisztviselők lakásait elpusztították, már kiakarták a boltokat fosztani, midőn Eisler kapitány minden utcába 3 ulánust 3 graniczost avval a parancsral rendelt, hogy mindenkit aki fosztani akar, azonnal lelőjjenek. A honvédek hajókból és deszkákból hidat vertek, a melyen át menekültek és a melyet azután felgyújtottak Eisler kapitány azt mondja, hogy a honvédek szakadatlanul lőttek és ha kétszer annyian lettek volna, nem győztek volna le. A leiningenek és rakavinák kevés bátorságot mutattak, a graniczosoknak — kik szigoruan tartanak — kellett előre menni.

Bogsánál a grancizosok a honvédek ellen nem végezhetek semmit, vissza kellett vonulniok.

Vagy 4 nap múlva újabb támadást szándékolnak nehéz fegyverrel.

Tizenkét órákor itt minden boltot bezártak, mert az a hír terjedt, hogy a magyarok már Remeténél vannak. De miután estig nem jött semmi officiósus hír, azt hamis hírek tekintették. Innen két század és vagy 400 fölkelő, köztük 100 lugosi oláh mentek eleikbe; két század pedig a vármegyeházában maradt. Milankovits mint főcommissárius Temesvárra menekült egy már előbb készen tartott hatókrös szekeren a melyen holmija is volt. A legtöbb illyr és oláh nő Karánsebesre ment szekeren. Oláhok, németek egyformán félnek, a németek a fosztogatástól és öléstől, az oláhok a magyaroktól. Pest magát Windischgrätznek megakarja adni, Pozsony és Győr már megadták magukat. Mennyi erővel kell az embernek birnia, hogy ily sok Jobpostát elbirjon?

November 18. A Karánsebesen állomásozó Appel generális magatartását Bogsán előtt, hogy visszavonulásra adott parancsot, midőn a többi tiszt az előrehatolást könnyűnek tartotta, az utóbbiak rosszalják. E felett osztottak a vélemények. Erről nem adhatunk véleményt, mert a részleteket nem ösmerjük. Egy tüzér-tisztnek kezét ellőtték, Karánsebesre vitték, még egy más tiszt is kapott erős sérülést a honvédektől.

A tegnapi nap egy félreértés műve volt. Valóban nem érkezett semmi officiósus hír, mind a mellett a katonaság félrevezetette magát és mozgalomba jött. Szakulón és a többi falukban a népet a felkelésre ingerelték, így Szilban az oláhok „tolvaj-“t kiabáltak és a szénahányó villákkal járva kelve híresztelték, hogy a magyarok jönnek. Szakulón a földesurnót a parasztok „darabokra akarták tépni“ mert két gárdistát elrejtett és azoknak puskaport adott így táplálják az anarchiát és ha a halál gondolatával és a legnagyobb minket fenyegető veszéllyel nem barátkoztunk volna annyira meg, valóban kétségbe ejtve keilene tévelyegnünk.

Némelyek nem tartják igaznak azt a hirt, hogy honvédek hozzánk szándékoznak jönni hanem abban a véleményben vannak, hogy a bányahelyeket akarják megvédeni, hol még az oláhok is magyar érzelműek. Kovács főszolgabíró ott annyira kivivta a maga iránti bizalmat és rokonszenvet, hogy őt valóban imádják. Oravicza vidékén van Faur szolgabíró is, ki a felkelőkkel a magyarok mellett van, Faur még nem tudja azt, hogy Oraviczára főszolgabírónak nevezték ki. A népfelkelés szorgalmasan szerveztetik és Bogsán-felé küldetik, fegyverük vagy lándzsa vagy vasvilla. Lippán szemtanuk állítása szerint 400—500 oláh esett el, ott nem égett semmi sem el. Temesvárt még mindig nem akarják a bécsi eseményeket elhinni, pedig azóta már három hét mult el. Azt állítják, Kossuth Győrött volna. Lippára állítólag nagy segítség épen egy órával később érkezett; akkor a győzelem a magyarok részén lett volna, kik csak az erők hamis mérlegelése következtében vesztek.

Azt itt minden becsületesen gondolkozó, a haza sorsáért őszintén aggodó hazafi tudja, de sajnos a magyar kitünő személyes bátorsága mellett keveset gondol a kétségesre, pedig biztosabban körültekinteni még is jobb. Mindig azt hallani, a magyar kevés halottat veszít, kevés a sebesültje, de azért a csatát mégis veszti, ettől a szívünk vérzik. Egy ily kitünő erővel bíró törzs elpusztítását csakugyan elhatározta volna az Uristen?

Aradon el nem foglalt harczfiak voltak és Lippán csak 1100 hős küzdött, és volt az elvérés veszélyének kitéve. Mily nagy morális befolyással lett volna az a

Bánságra, ha Lippának magát nem kell megadnia? A várban Temesvárt csak polgárkatonák vannak, természetesen ráczok, más katona nincs ott; nem kellene-e ezt a körülményt felhasználni?

Ma körülbelül 25 sebesültet hoztak Lippáról, azt nem tudhattuk még meg vajjon vasárnap 12-én sebesültek-e meg, vagy vajjon azóta még egy másik csata volt? Petrovits, Páttyánszky ma, tegnapi menekülésükről visszatértek. Milankovits holmiját egy hatókrös szekérrel elvitte, de nem tért vissza. Különben tegnap nagy félelem volt Lugos mindkét oldalán; sok oláh bevonta a fehér zászlót, mely három hét óta házaink felett lobog.

November 18. Hat nap óta foly a csatározás Kis-Becskereken és Szt.-Andráson Temesvár közelében. 40 ulanus esett volna el, a végeredményt nem tudhatni, mert a császáriak pénteken 17. succursust kaptak. Kiss 8000-el küzdene ott. A Rukavinák a visszavonulás alkalmával elzárattak volna. Appel generális ma este Temesvárra utazott, azt mondják azért, hogy bogsáni eljárását igazolja. A felső vidékekről, csak arra a tényre szorítkoznak a hírek, hogy Windischgrätz Bécsben van, tehát nem Pozsonyban, nem Győrött, nem Pesten a mint azt itt híresztelték. Estefelé három grancizost, ki Lippánál kapott sebeiben meghalt, ünnepélyesen eltemettek; kikisérték az összes itt lévő grancizosok minden tisztjükkel.

Karánsebesen a következő jelenetek folytak: Mikor a grancizosok Bogsánról Karánsebesre visszatértek, a generálissal elégedetlenek voltak. Gerlits alezredes és Appel generális az összes hadinépét a főtéren összegyűjtötték és a hozzájuk intézett beszédben arra hivatkoztak mennyire számít ő felsége grancizosai ragaszkodására, elmondották mily embertelenül és czudarul viselkedtek a magyarok (mire az összes had közbekiáltott „czudarul“) és mily emberségesen bántak ők el, mert ő felsége meghagyta, hogy emberségesek legyenek. Erre megéljeneztek a generálist és az alezredest. És így valószínűleg elhárítottak egy oly vádat, a melytől semmi jót nem várhattak.

Temesvárról az a hír, hogy a magyarok már a vadászerdőben vannak, az elővárosban fognak éjjelezni és hogy a császári katonaságot már elzárták volna a külső területektől. Majd látni fogjuk holnap, vajjon mind ebből mi az igaz.

November 20. Ma nagy fekete-sárga zászlók vannak a vármegyeházán elől és hátul kitéve. Ezeknek az elkészítését mint egynehány kisebbét a zsidóknak meghagyták, hogy különös szeretetüket a császár iránt tanusítsák. Comité-határozat alapján egy deputatiót mely Joanneszko és a fiatal Fömmelből (ki jurassor lett) állott Bogsánra küldöttek, hogy a gárdistáknak amnestiát biztosítsanak, arra az esetre, ha a fegyvereket leteszik és haza jönnek. Egy betegem szobájából láttam egy kurrirt egy kapitányt megérkezni, kit nagy lármával és kiabálással lóháton 15 oláh kísért; midőn ez a kurrir a vármegyeházánál leszállt, kijelentette, hogy ő felsége ilyen alattvalóival, az egész világot megtudná hódítani, ha vissza megy Olmützbe majd elmondja ő felségének, mennyi szeretettel csüggnek az általa elhagyott faluk ő felségén, hogy minden faluban az összes lakosság künn volt az utcán és kiabálással adott kifejezést ragaszkodásának. Mily csoda, hát ha egy ünnepezen 15 lovas egy csendes falun átszáguldoz, elhagyhatja-e ezt feltűnés nélkül? Hát mi történik másutt a falvakban, például ott a hol bányák vannak? Ma 110 ulanus jött Facseton át Lippáról. A lengyel vagy cseh ulanusok megvetéssel beszélnek a magyarokról, természetesen a nyert besugások nyomán.

OKMÁNYTÁR

az erdélyi hadsereg létszámáról.

— Közli Hegyesi Márton. —

XV.

(Kivül): semmi.

(Belül):

Neuformirtes Baso des Major Jeney Daniel.

Standes Ausweis Auf den 6-ten July 849.

A l s	Major	Hauptmann	Lieutenant		Feldwebels	Corporals	Gefreiter	Tambours	Gemeine	Summa
			Ober	Unter						
Gestern war der Stand verblieben	1	—	2	24	8	12	—	2	444	493
Seither sind										
Zugewachsen	—	—	—	—	—	—	—	—	721	721
Abgegangen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Desertirt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verbleibt heute Dato der Stand	1	—	2	24	8	12	—	2	1165	1214

(Irónnal: Zu Marsch nach Ungarn.)

Signatum Klausenburg ut supra

Jeney, mk. maior.

XVI.

(Kivül): semmi.

(Belül):

Neuformirtes Batallon

des Majoren Jenei.

Standes Ausweis. Auf der 13-ten July 1849.

A l s	Major	Lieutenant		Profos	Feldwebels	Führer	B. tambour	Corpris.	Tambours	Gefreiter	Gemeine	Summa
		Ober	Unter									
Gestern war der Stan	1	2	21	1	13	1	1	27	6	16	1053	1142
Seither sind												
Zugewachsee	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Desertirt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	36
Abgegangen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verbleibt heute Dato der Stand	1	2	22	1	13	1	1	27	6	16	1018	1106

Grosswardein Signatum ut supra.

Jenei, mk. maior.

November 21. Ma reggel érkezett meg Mayerhofer ezredes, belgrádi consul, Zsivkovics-bakák kíséretében. Azt mondják felszólította volna Appel generálist, hogy a szerbianusok succursát vegye igénybe, ki azt válaszolta hogy elég katonasága van. Mayerhofer ki Temesvárról jött onnan visszautazik állomására.

Szt.-Andrásnál csak egy kirohanás volt, ezer honvéd volt ott, veszteségük egy halott és 2 sebesült a kiket Temesvárra vittek.

Szákos-on tegnap J. Kessler-t agyonütötték, azt hitte hogy jó ösmerősöknél biztos, de csalódott. A parasz-
tok azt állítják, hogy ezt az egész falu tette és hogy
részek voltak. Eddig szó se lehet satisfactoról. Auspitz
minden holmiját confiscálták és a vármegyházára vitték.
Gróf Bissingen és báró Fechtig a kormányférfiak körül
forgolódnak és visszakivánják a robotot. Bée és Ettinger
teljesen a reactióhoz tartóznak. D 1 2 frt napibérral
mint spitzli él. Mayerhofer akkorra, ha Kolozsvárt be-
vették kétezer embert ígért, így Lugos szilárd katonai
pont lesz, 2000 szerb a ki már organizálva van innen
Magyarország felé irányítatik, azt mondják hogy még
6000-et fognak organizálni. A legrosszabb esetben fel-
adják Szt-Tamást, azt mondotta volna Mayerhofer.

Tréfaképpen feljegyzem azt, a mi ma este velem
történt, Izsák kalapos azt mondotta, hogy Bogsán felé
nem lesz több kirohanás, mert Temesvárról egy estaffeta
érkezett, a mely meghagyja, hogy a magyarokra nem
szabad többet lövöldözni, állításait pedig ezekkel a szavak-
kal erősíté meg: „Köpjön az arczomba ha azt hiszi,
hogy hazudok, hiszen a magyarok mindig jót akartak
az oláhokkal, a kutyákkal” sat. Nyilvánvalóan kedvembe
akart járni, mind a mellett csodálkozom, hogy ezeket
annyi határozottsággal állította. Ma október 30-ról kel-
tezett a lugosi comité-től aláírt plakátokat osztottak szét,
hasonló stylusban vannak írva mint az ilyen genre-ü
iratok. A legénység mely tegnap Lippáról megérkezett,
elég zsákmányt hozott magával, graniczosok a kik elébb
koldultak, most tallérokat váltottak be, láttak náluk
fehérrneműt közte a legszebb ágyneműt, sőt eleven selyem-
juhokat is. Ma minden boltban kendőket requiráltak
egy-egyből 400 - 500-at. Azt mondják, hogy Csakova,
Kis-Becskerek megint a magyarok kezeiben volnának.

(Folytatása következik.)

HALALOZÁSOK.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk ba-
ráitait kérjük: sziveskedjenek a halálozásokról egy-egy
rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum
számára esetről-esetre beküldeni.

Ábrahám József volt 1848 - 49-es honvéd 69 éves
korában Hódmezővásárhelyen meghalt.

Freund Mór mohácsi nagybirtokos, 65 éves korá-
ban, Mohácson elhunyt. A boldogult végigküzdötte a sza-
badágharcot s több sebet is kapott. Alacsony sorsból,
a keze munkájával küzdötte fel magát Mohács városának
leggazdagabb emberei közé.

Huszár Károly dr. 1895 aug 30-án meghalt. Hu-
szár az erdélyi részekben Czech tábornok mellett szol-
gált mint segédtsz. A szabadságharc leveretése után
besorozták a Schlick huszárokhoz. A kényszerkatonaságtól
való kiszabadulása után is fenntartotta az összes kötte-
tést az emigrációval. Később mint országgyűlési képvise-
lő szolgált nemzetének.

Huszár Károly bárónak a közélet terén szerzett
számos érdemét a felség is méltányolta, midőn elismeré-
se jeléül 1880-ban a Szent-István rend keresztjével, 1892-
ben valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal kitüntet-
te. 1884. óta kamarás is volt az elhunyt.

*

A családi gyászjelentés a következő:

Mező Kövesdi Báro Huszár Károly. cs és kir. ka-
marás, a főrendiház tagja, a saját, mint neje: Mező kö-
vesdi Báro Huszár Károlyné szül. Hidvégi Gróf Nemes
Mária, leányai: Mária-Terézia és Margit, nővérei: Beth-
leni Gróf Bethlen Árpádné szül. Mező-Kövesdi Báro Hu-
szár Margit, férje Bethleni Gróf Bethlen Árpád, gyer-
mekei Adám, Róza; Mező-Kövesdi Báro Huszár Klára,
brünni tiszt. alapítvány-hölgy: Uzoni Gróf Béli Kál-
mánné, Mező-Kövesdi Báro Huszár Erzsébet, férje Uzo-
ni Gróf Béli Kálmán, gyermekei: Erzsébet, György,
Rózália, Kálmán, Judith. Gergely; továbbá nagybátyjai:
Mező-Kövesdi Báro Huszár Sándor, Mező-Kövesdi Báro
Huszár Adám és gyermekei: Ilona, Pál s néhai Mező-
Kövesdi Báro Huszár Erzsébet, férjezett Bethleni Gróf
Bethlen Camillóné, fia: Márcus neveiben szomorodott szív-
vel jelenti felejtethetlen jó apja, illetőleg ipjok, nagy-
apjok, öcse, bátyja és unokaöcscse nagyméltóságú idős
Mező Kövesdi Báro Huszár Károly b. t. tanácsos, cs. és
kir kamarás, országgyűlési képviselő stb. aug. hó 30-án
reggeli 8 óraker, a halotti szentségek felvétele után, 67
éves korában történt gyászos kimúltát. Hült tetemei szept-
ember hó 1-én délután 4 óraker az elhunyt külsőtör-
da utcza 5 sz. lakásán beszenteltetett és a kolozsvári
közös temetőbe ideiglenesen elhelyeztetett és onnét örök
nyugalomra a családi sirboltba Abafájára 'árvitetett. Az
engesztelő szentmise áldozat szeptember hó 2-án délelőtt
10 óraker a T. Kegyesrendiek templomában tartatott
meg. Kelt Kolozsvárt. 1895. augusztus hó 30. Béke po-
raira!

Id-Hirschfeld György, építész Kolozsvár egyik köz-
tiszteletben állott derék polgára 1848-49. honvédőrmester
okt. 17-én hosszas szenvedés után, meghalt.

Hetvenhárom éves korában ragadta el szeretetei
közül a halál, mely csak hónapokig tartott vívódás után
tudott győzedelmeskedni a szívós erejű férfi szerve-
zete fölött.

Hirschfeld a sok ágra oszló és erős hazafias érzü-
letéről nevezetes Hirschfeld családnak egyik törzsöke. A
szabadságharcban az erdélyi hadjárat minden ütközeté-
ben Csucsától a dévai fegyver letételéig ott volt. Csodá-
latos szerencsével küzdött. Átlőtték csákóját köpenyegét
több izben s teste mégsem sérült meg soha.

Hirschfeld annak idején a jelesebb építészek közé
tartozott; alaposan képzett, kiváló izlésű szakember volt.
De építési pályá futásának csakhamar gátat vetett su-
lyos szembetegsége, mely lassankint majdnem egészen
vakká tette. A különben életerős, friss kedélyű Hirschfeld
Györgyöt.

Hirschfeld Györgyné, férjét gyászolja az elhunytban,
kiben a legjobb családapák egyike veszett el. Özvegyén
kívül négy gyermeke gyászolja.

Az elhunytat Biró Béla apátplébános temette el. A
temetésen jelen volt a kolozsvári honvédegylet testületi-
leg. Hirschfeld Györgyről a kolozsvári honvédegylet anya-
könyvének 34 lapján 401 tétel alatt 1867 nov. 4-ről
vezetve, a következők foglaltatnak:

Hirschfeld György született Kolozsvárt építő mester, örme-
ster volt a 75 honvéd zászlóaljban volt építőmester s mindkét sze-
mére vak, nős, 2 gyermek atyja 42 éves, Igazoltatott 1867 év nov. 4-én.

Kaminek Hugó Temesvárott okt. 9-én meghalt. Az elhunyt, mint szabadságharcos, bátor katona volt, vakmerőségéről sokszor beszélték ismerősei ezt a történetet:

Végére járt már a szabadságharcz, szomorú napok következtek a magyar seregre. Voigtner ezredes erősen megtizedelt csapatával elhagyta Orsovát, mert a közeledő osztrák erőnek ellenállni már nem lehetett. Mikor künn voltak már a városból, akkor vették észre a bajtársak, hogy egyikük, Hobsa Boldizsár, hiányzik, benn maradt a városban. Kaminek ekkor kijelentette, hogy ő visszamegy érte Orsovára. Hiába tartóztatták, visszament. Nagy keresés után megtalálta Hobsát egy istállóban, alva. Olyan mélyen aludt a kimerült katona, hogy nem hallotta meg a honvédek összehívó riadót. Kaminek azután fölrázta azzal a hírrel, hogy itt az osztrák, a többiek már rég elmentek. Erre azután ők is elindultak s még el sem hagyták az utolsó házakat, mikor az utca tulsó végén már jött be az osztrák.

A szabadságharczot mint őrmester küzdötte végig. Azután Törökországba emigrált. Az általános amnestia hírére tért vissza. Az elhunyt vasuti főmérnök volt.

Kádár István, 48-as honvéd hadnagy a ki 45 évig volt tanító és községi jegyző, október 11-én 84 éves korában elhunyt Esztergomban.

Lukovits Arnoldról, kinek haláláról a Történelmi Lapok mult száma megemlékezett, kiegészítésül még ezt közöljük: vármegyénebeli Homonna község jegyzője volt. Mint 1848—49-iki honvéd-hadnagy a honvéd pályáját a Szepesvármegyében Cornides vezénylete alatt alakult guerrilla csapatnál kezdte — maga is Szepesvármegyei iglói születésű levén — de az egész szabadságharczot végig szolgálta, és annak leveretése után az osztrák hadseregbe sorozva, Csehországban szolgált. Utóbbi éveit mint homonnai községi jegyző tölté, a mely hivatalában teendőit mintaszerűen tölté be. Az utolsó hetekben elbetegesedett ugyan, de halála még is kissé váratlanul következett be, mert Budapestre járván, onnan haza érkezte után alig 24 óra múlva halt meg.

Egyetlen fia Zoltán gyászolja.

Sátoralja-Ujhely, Ószutó 5-én

Közli

Matolai Etele.

Id. Lengyel József, 1848—49-beli honvédorvos, Székely-kereszturi járás-orvos aug. 29-én meghalt. A köztisztletben álló orvos, ki 53 évig gyógyított lankadatlan kitartással, még halála napján is nagy szívért tett tanubizonyosságot. Halála napján egy asszony beteg gyermeket hozott hozzá, de a környezete nem engedte ágyához közelíteni. A haldokló orvos ezt észrevéve egy receptet irt neki, mert ha a gyermek meghalna, úgy anyját büntetnék meg. Fia, udvarhelyi dr. Lengyel József eltette ennek a korrekt receptnek másolatát. Temetése rendkívüli részvétellel folyt le aug. 31-én. A temetésen vármegyei tisztikar Mikó Árpád főispán és Ugron János alispán vezetése alatt jelent meg. Ott voltak az egyesületek, a gymnázium ifjúsága stb. A koporsót 40 székely kereszturi lakos vállain vitte, nem engedte a gyászkozsira tétetni és nem engedte a vidéki székelyeknek sem a koporsó vitelét. Az elhunytat a családi sírboltba temették.

Mezess István 1848—49-iki honvéd, cs. és kir. százados, képviselőházi nyugalmazott elnöki tanácsos, okt. 17-én hosszas szenvedés után 68-éves korában meghalt. Temetése okt. 19-én fél 5 órakor volt Baross-utca 36. sz. háztól.

Malahovszky László nyugalmazott városi tanácsos Szabadkán meghalt. A szabadságharczot mint honvédtüzér

hadnagy küzdötte végig és különösen a piski-hidi híres ütközetben tüntette ki magát vitézségével.

Ráics Sándor 48-as honvéd, ki mint hadnagy végig küzdötte a szabadságharczot, és a ráczok elleni harcban Szent-Tamásnál két súlyos sebet kapott, okt. 7-én hosszas szenvedés után 78 éves korában elhunyt Kalocsán. Ráics fiatal korában chirurgiát végzett és Kalocsán közel 30 éve mint borbély és fodrász működött. Az egész város aprajának-nagyjának „kedves Ráics bácsija” volt szegény, ismeretes tipikus alakjáról s kifogyhatlan humoráról.

Szendrey Ignác, Szendrey Juliának, a magyar szabadság dalnoka: Petőfi Sándor feleségének édes apja szept. 26-án reggel 8 órakor hirtelen elhunyt. Az öreg ur 95 éves volt, ritka jó erőben és egészségben élte át e hosszú életet, szept. 26-án sem volt beteg, csak mikor öltözködött, kezdte magát rosszul érezni s pár percczel később meghalt. Az öreg ur csak a minap jött be a leányfalvai nyaralójából a fővárosba és itt Sándor-utca 17. sz. alatt lévő házában halt meg. Petőfi Sándor annak idején meg is énekelte ipát, a ki a nagy költőt majdnem 50 évvel túlélte. Az elhunyt Gyulai Pálné is leánya volt. Temetése szept. 28-án volt. A boldogult ravatalát a Sándor-utca 13-ik számú gyászházban állították fel, a hol nagyszámu, kiterjedt rokonság, barátai és ismerősei vették körül. A gyászoló közönség sorában ott voltak: Hegedüs István, Hampel Sándor, Vadnai Károly, Görgey István, Szily Kálmán, Arany László, Lévy József, Degré Alajos, Szász Károly, Borszéki Soma, Hellebrandt Árpád, Beöthy Zsolt, Radó Antal, Baráth Ferencz, Csiky Kálmán, Hampelné Pulszky Polixena és Wlassics Gyuláné. Pont három órakor érkezett meg Kanovich Béla Mór, józsefvárosi apátplébános, a ki miután beszentelte a halottat, rövid, megható imát mondott az elhunyt lelkiüdvéért. Ezután lezárták a koporsót és kivitték a temetőbe a hol elhantolták.

Id. Svachulay Sándor fővárosi polgár, aki a szabadságharczot, mint az önkéntes tiroli vadászcsapat őrmestere, később pedig mint nógrádmegyei guerilla küzdötte végig, életének 64 évében, hosszas szenvedés után meghalt.

Szarka Mátyás 1848—49-iki honvédhadnagy, Csongrádon, hatvannégy éves korában meghalt. Az elhunyt 1848-ban Bécsben dolgozott, mint pék s tizenhat éves korában beállott a Mátyáshuszárokhoz. A magyarországi hírek hallatára néhány társával megszökött ezredétől. A svecchati csatában már részt vett. A Károlyi huszárok közé állott s a legvéresebb ütközetekben küzdött a hazáért egész Világosig. Azután sokáig bujdosott míg a 60-as évek elején visszatért Csongrádba, hol vármegyei csendbiztosnak választották meg. Az utóbbi években a városnál viselt hivatalt.

Mocsylyai Veres Lajos, volt nemzetőr zászlótartó e hó 3-ikán 92 éves korában Ákoson elhunyt. A boldogult a szabadságharcz befejezése után harmadfélévi várfogságot is szenvedett Péterváradon.

KÜLÖNFÉLÉK.

A Történelmi Lapok jelen száma kettős tartalommal és *egy félív melléklettel* jelenik meg. Ohajtottuk közre adni a nevezetesebb közleményeket, azért adtuk kibővítve a jelen számot.

Kápolna a magyar szent korona helyén. Képpen is bemutatjuk a Nemzeti Hírlap

szivességéből olvasóinknak azt a kápolnát, mely azon a helyen épült, a hol a korona 1849 aug. 20-tól 1853. szept. 2-áig elásva volt E kápolna őrző emlékét a helynek. Bucsujáró helye a magyarnak, mert a ki hazánk ezen a részén utazik, nem mulasztja el, hogy fel ne keresse Szent István koronájának egykori rejtek helyét. A korona kápolnában misét nem szolgálnak. A kápolna bensejében szemlélhető az az üreg, a mely a koronázási jelvényeket rejtegette.

— **Vértanuk emléke.** A magyar önvédelmi harc vértanúink életrajzára, működésére, elítéltetése, kivégeztetése, valamint a helyekre nézve, a hol poraik nyugosznak, még nagyon sok felderítetlen részlet van. Ezeknek tisztába hozatala, most, a míg a szemtanuk és egykori emberek életben vannak, míg az írásbeli adatok is össze szedhetők annyira, sürgős és szükséges, hogy ha most hozzá nem kezdenek, rövid idő múlva már késő és hiába való lesz minden utánjárás. A Történelmi Lapok szerkesztő bizottsága részéről e tárgyban szűkebb körű értekezletet tartottak s felkérték a Kolozsvárt időzött vizaknai plébános Szentkatonai Bakk Endrét, a Ferencz József rend lovagját, a ki szabadságharczbeli elítéltek és kivégeztettek nézve az adatokat eddig is sok utánjárással és szép sikerrel gyűjtötte össze, hogy a további adat gyűjtést a Történelmi Lapok munka társai s összes hiveiknek támogatása, valamint a napi sajtó kikérendő közre működése révén foganasítani sziveskedjék. A kiváló egyház férfi és fáradhatatlan történetbuvár szives készséggel ígérte meg, hogy a mennyire szabad ideje engedi szivesen közre munkál ez irányban. Az értekezlet részéről kilátásba helyeztetett a legodaadóbb támogatás a siker biztosítására nézve. Az akció a történelmi részletek összegyűjtésére nézve idei halottak napjától kezdve már megindul.

XXXVII. társasestélyüket tartották tegnapelőtt este a Történelmi Lapok, ereklye muzeum s a honvéd-egylet részéről alakult bizottság rendezésében azok, a kik érdeklődnek a nagy napok eseményei iránt s óhajtják azok kegyeletes emlékezetben tartását. Az estélyen jelen voltak : *Szabó Sámuel*, a honvédegylet elnöke, *Bíró József* alelnök. *Nagy Pál* nyug. számtanácsos, 1848—49 beli főhadnagy, honvédegyleti jegyző, *Nagy Pálné, Münster Ede* 11 zászlóaljbeli honvéd később legionista tizedes, *Nedoroszték János*, *Bocskor Lajos* 1848—49-es honvéd. közjegyző helyettes, *Perisán Gerő* honvéd vadász' (Szászfenes). *Bányay György* nemzetőr, *Böckel Károly* honvéd altiszt. *Vincze István* és *Vincze mama*, *Esztegar Kristóf*, *Tánczer József*, *Walter Ede*, *Balázs K. József*, *Császár Dávid*, *Kuszkó István*, *Taub Náthán* és mások. Az estét emlékeztessé tette a jelenlevők előtt az, hogy *Szabó Sámuel* tanár bemutatta a Bem tábornok parancskönyvét. A megsárgult szakadozott lapokból álló parancskönyvet, melynek minden második lapja Bem vagy Czech tábornok sajátkezű aláírásával van ellátva, kézzől kézre adták s jegyzeteket csináltak belőle azok, a kik ismerőseik, vagy rokonaik nevét megtalálták benne. Igen sok honvédnek fordul elő benne a kinevezése vagy kitüntetése. A kitüntetettek között elől áll a 11. zászlóalj zászlója. Azután következnek a tisztek és honvédek. Előfordul benne *Szabó Samu* és *Nagy Pál* főhadnagyokká történt kinevezése is. E parancs könyvet, mely 1849. febr. 1-vel kezdődik és szól egész végig, *Déván* a fegyverlétel alkalmával elszort iratok között az uton találták meg. Évtizedeken át kézzől kézre ment. Legutóbb *Nagy Sándor*

hidvégi lelkésznek birtokába jutott honnan az ereklye muzeumba kerül. E parancskönyv szövege Háromszék önvédelmi harcza czimű könyvbe egész terjedelmében beiktattatik. E történelmi munkából 8 iv már ki van nyomtatva. A sajtó alá rendezést *Szabó Samu* elnök intézi. A bemutatott parancskönyvből több nagyon érdekes részletet olvastatott fel *Szabó Samu*. Azután éjenzés mellett üdvözölte azokat a jelenlevőket, kik először keresték fel e társaságot s felkérte a jelenlevők nevében az estély-háziasszonyát, *Vincze mamát*, hogy a társaság jelvényét a nemzeti szallagokból készült csokrot, melyen a *Kossuth* képével ellátott érme függ, tüze a mellükre. Az estély folyamán ismertették a honvédek országos gyűlésén lefolyt mozzanatokot és a *Nedoroszték* nevében a muzeum javára gyűlő alapítványhoz apróbb adakozással hozzájárultak. A 4 frt 95 kr összeget *Walter* 5 frtra egészítvén ki. *Bocskor Lajos*, mint ez alap pénztárnoka az összeget jegyzőkönyvileg átvette. A daliás idők néhány szebb dalát is elénekelte a társaság, összevegyülvén az öregek éneke a fiatalokéval. Az estély a legkellemesebb hangulatban 11 óráig tartott.

A polgári házasság és a 48-as honvéd. *Tordáról* közli az „*Aranyos Vidék*“, hogy az október elején életbe lépett polgári házasság kötést ott egy 48—49-es honvéd nyitotta meg. *Kiss Ferencz* a Történelmi Lapok előfizetője 48-as honvéd kötötte az első házasságot *Gajári Marival*. Az öreg katona még csak 65 éves. 48-ban sem járt hátul, most meg épen első leve, a mi legkésőbbre vonhatóan jele a buzgóságnak. Szívűl gratulálunk az öreg hadfinak. Inkább helyén való, hogy itt foglalkozzunk honvédeinkkel a történelem számára, mint a másik, kevésbé vidám rovatban. Óhajtjuk, hogy az új házaspár tekintettel legyen arra is, hogy a nemzetnek jövőre is szüksége van jeles honvédekre. Különben örömmel látjuk ebből is, hogy „Csak nem fajult el a székelvél“ még *Torda-Aranyos vidékén* sem.

Batthyány Lajos gróf törje. A Magyar Hirlap írja : *Batthyány Lajos* gróf tudvalevőleg akadályozta meg kötéllal való kivégeztetését, hogy a siralomházban torkát felmetszette s így aztán csak golyóval hajtották végre a halálosítéletet. Az eddigi tudomás szerint a tört, vagy ollót, melylyel torkát felmetszette, felesége, más források szerint pedig *Bourget* francia abbé csempészte volna be hozzá. *Eötvös Károly*, *Károlyi Gábor* grófról tartott emlékbeszédében új hiteles adattal állt elő. A tört a vértanuvá lett miniszterelnöknek sógornője, *Károlyi György* grófné csempészte be a siralomházba. A fehérynélű keresztalaku kis tör pengéjén az olaszegységért és függetlenségért küzdők jelszava : „*Hora et sempre!*“ volt vésvé. A tör kivégzés után visszakerült *Károlyi György* grófné birtokába, aki azt nagy kegyelettel őrzí.

Mikor végződött a szabadságharcz? Ezzel a kérdéssel foglalkoztak bíróságaink egy konkrét eset alkalmából. *Forgó András* 22 éves földmives 1848-ban beállott katonának. Családját azóta nem látta, nem is hallott felőle. Vagyon jogok rendezése válván szükségessé, a halottnyilváníti eljárás megindított. A „*Jogtudományi Közlöny*“ által közölt ítéletek szerint a komáromi törvényszék 1849. január 1. napját jelölte meg az eltűnt szabadságharczos elhalálozása vélelmezett napjául. A győri kir. tábla és kir. kuria azonban kimondotta, hogy a szabadságharcz 1849-ben is tartott, és miután annak utolsó napja naptári pontossággal meg nem határozható, befejezésül 1849. december 31. napja tekintendő és a halottnyilváníti 30 éves határidő ezen naptól számítandó.

lefolyt nagy hadgyakorlatokról, bemutatja az esztergomi új Dunahidat. Elbeszéléseket, novellákat és verseket írtak e számba a szerkesztő *Váradi Antal*, *Adorján Sándor*, *Dr. Falk Zsigmond*, *Buday László*, *B. Virágh Géza*, *Tóvölgyi Titusz*, ifj. *Téglás Gábor* stb. stb. szóval az „*Ország-Világ*“ valóban kitünően szerkesztett lap, mely mindenképen megérdemli az olvasóközönség részéről a meleg pártfogást. Ezenkívül a legolcsóbb is a szépirodalmi lapok között. Negyedévre az előfizetés csak 2 frt. Kiadóhivatala: Budapest, V. Hold-u, 7. sz. Mutatvány-számot a kiadóhivatal ingyen küld.

Előfizetések nyugtázása.

1893. évre befizettek:

Az „*Adria*“ biztosító társulat.

1894. egész évre befizettek:

„*Adria*“ bizt. társulat kolozsvári vezérügynöksége, Csontos János, Fábry Nándor, Nagy Kálmán, Dr. Nagy László, Pozsonyi Toldi-kör.

1895. egész évre előfizettek:

Bárkó Ferencz, Benczedy Gergely, Bocskor Lajos, Dénes József, Hajós János, Br. Húszár Sándor Kalmár Antal, *Adria* bizt. társulat kolozsvári vezérügynöksége, Barla Domokos, Benedek Ferencz, Boromisza János, Böckel Sámuel, Charusz László, Cherven Andor, Csontos János, Daday István, Debreczeni Ignác, Dobolyi István, Endrődy János, Fischer Károly Antal, Gál Ignác, Gál Péter, Gömörly Károly, Hirling Ármin, K. Horváth Ignác, Kádár Kálmán, P. Kiss Ferencz, Kiss Sámuel, Kovács Ernő, Krasznay Péter, Lántzky Sándor, Lönhárt Ferencz erdélyi róm. kath. püspök, M. kir. honvédelmi minisztérium segédhivatalai főgazgatósága, N.-szebeni magyar polgári kör, Makfalvi Ferencz, Péchy László, Nyiregyházi polgári olvasó egyesület. Pécsi polgári kaszinó, Br. Radák Ádám, Rátz Mózes, Riha Jenő, Szalay Elek, Székely József, Pozsonyi Toldy-kör, Török Albert, Vizaknai társalkodó egyesület, Győrmegeyi honvéd-egyesület, Nagy Sándor, Szabó Lajos, Szobránczy Samu.

(Folytatjuk.)

Kossuth könyvtár.

A Történelmi Lapok f. é. I. számában kérést adott közre az ereklye muzeum, egy Kossuth könyvtár létesítéséhez szükséges könyvek szives adományozása iránt. A felhívás nem hangzott el a pusztában. A „*Kossuth könyvtár*“ részére eddig beérkezett könyvek jegyzékét alább közöljük. Kérjük egyuttal liveinket, a Kossuth könyvtár lehető teljessé tétele tekintetéből könyveket, füzeteket adományozni kegyeskedjenek.

1. sz. *Ambrus* József. Az 1848—49-ik évi szabadságharcban részt vett r. és gr. kath. paphonvédek albuma. Első kötet. Nagy-Kikindán, nyomtatott Radák Jánosnál, 1892. N. 8-ad r., 272 lap, füzve.

2. sz. *Aldor* Imre. A közelmúlt titkaiból. (A muszka intervencziótól a dunai konfoederációig) I. füzet. Budapest. Legrády testvérek. 1878. Ára 40 kr. K. 8. r. 101 lap füzv.

3. sz. *Bagi* László. Emlékkönyv a kecskeméti honvéd emléktábla leleplezése alkalmára. Kiadja: Az emléktábla felállítási bizottság. Kecskeméten, nyomtatott Tóth Lászlónál, 1892. N. 8-ad r., 134 lap, füzve, ára 1 frt.

4. sz. *Bem* tábornok. K. 8-r., 8 lap. Füzve.

5. sz. *Birányi* Ákos. Pesti forradalom. (Mártius 19—10. 1848) Az eredeti választmányi jegyzések segédforrása mellett. Pest 1848. Nyomatott Trattner Károlynál. 8-ad r. 63 lap. Füzve, Ára 10 kr. — Serly Lajos adománya.

6. sz. *Bolond*. A szabadság lantja. Költemények az 1848—49-iki függetlenségi harcz idejéből. Második kiadás. Kolozsvárt, 1873. Stein János erd. muz. egy. könyvtáros sajátja. K. 8-r. 300 l. Kötve.

7. sz. *Léczfalvi B. László*. Riadó. Költemények az 1848—49-iki magyar szabadságharc idejéből. Második kiadás. Kolozsvárt, 1873. Kiadja Stein János erd. muz. egyleti könyvtáros. K. 8-ad r. 287 lap füzv.

8. sz. *Dersi* János *Emléke*. 1830—1890. Kiadja az unitáriusok egyházi képviselő tanácsa. Kolozsvárt, nyomtatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában. 1893. N. 8-ad r. 66 lap, füzv.

9. sz. *Márctzius 15 Emlékbeszédek*, melyek tartottak a kolozsvári márczius 15-iki emlék ünnepélyeken 1873—1884-ig. Kiadja: a kolozsvári márcz. 15-iki állandó bizottság. Kolozsvárt, nyomtatott a „*Magyar Polgár*“ könyvnyomdájában. 1885. K. 8-ad r. 129. lap. Füzve.

10. sz. *Emlékek* az 1848—49 évi szabadságharcz korszakából Erdélyben. Irta egy volt honvéd huszár. Maros-Vásárhelytt. Csiky Lajos könyvtáros bizománya 36 lap. N. 8 ad rét füzve. — Imreh Sándor adománya.

11. sz. *Márctzius 15. Évkönyv*. Kiadja a Kolozsvári állandó márczius 15-iki bizottság. 1881. 92. lap. Füzve.

12. sz. *Gál* Sándor, Rövid utasítás egyes földszinti tárgyak és helyiségek védelmezésében és megtámasztásában. A sorkatonaság gyakorlati szabályzatának függeléke szerint. Pesten, 1848. Nyomatott Kozma Vazulnál. K. 8-adr. 42. lap Füzve — Huszti János adománya.

13. sz. *Gyűjteménye* a Magyarország számára kibocsátott legfőbb Manifestumok és Szózatoknak, a cs. kir. hadsereg parancsnokai által Magyarországon kiadott hirdetményeknek. Hivatalos kiadás. Első füzet. 1849. Budán az egyetemi nyomdából. 8-ad r. 127 lap Füzve.

14. sz. *Gyűjteménye* a Magyarország számára kibocsátott legfelsőbb Manifestumok és Szózatoknak, valamint a cs. kir. hadsereg főparancsnokai által Magyarországon kiadott hirdetményeknek. Hivatalos Kiadás. Első füzet, foglalja magában az időszakot 1848 évi szept. 22-től, 1849. évi jul. 31-ig. 1849. Budán, az egyetemi nyomdából. 8-ad r. 127 lap Kötve

15. sz. *Gyűjteménye* a Magyarország számára kibocsátott legfelsőbb Manifestumok és Szózatoknak valamint a cs. kir. hadsereg főparancsnokai által Magyarországon kiadott hirdetményeknek. Első füzet, foglalja magában az időszakot 1848. évi szept. 22-től 1849. évi jul. 31-ig. 8-ad r. 127. lap. Füzve.

16. sz. *Gyűjteménye* a Magyarország számára kibocsátott legfelsőbb Manifestumok és Szózatoknak, a cs. kir. hadsereg főparaocsnokai által Magyarországon kiadott hirdetményeknek. Hivatalos kiadás. *Második* füzet, foglalja magában az időszakot 1849-ik jul. végétől, dec.

31-ig. 1849. Budán, az egyetemi nyomdából. 8-ad r. 252 lap. Füzve.

17. sz. *Hegyesi* Márton Biharvármegye 1848—49-ben. Beöthy Ödön arcképével és életrajzával. Nagyvárad. Ifj Berger Sámuel tulajdona 1885. N. 8-ad r. 344. lap Füzve, ára 2 frt. 50 kr. Szerző adománya.

18. sz. *Hegyesi* Márton. Görgei mint politikus. (birálat) Külön lenyomat a Ráczy Mihály által szerkesztett nagyváradi, „Szabadság” napilapból. Nagyvárad. Nyomatott Laszky Ármin könyvnyomdájában. 1890. 25 lap Füzve. Szerző adománya.

19. sz. *Hegyesi* Márton. A Máriássy-Zászlóalj 1848—49 ben. Nagy-Várad. Nyomatott Laszky Ármin könyvnyomdájában 1891. 25 lap. Füzve. Szerző adománya

20. sz. *Hentaller* Lajos. A balavásári szüret Történeti rajz a kötéltöréstől. Budapest, 1894. A magyar nyomda nyomása. 157. lap. 8-ad r. Füzve, ára 1 frt 20 kr. Az 1848—49 Történelmi lapok tulajdona.

21. sz. *Hóry* Béla. A nagy napok 1848—49-ben. A magyar szabadságharcz rövid naplója. Kiadja. Keresztesy Pál Kolozsvárt. 1873. 102 lap. Füzve.

22. sz. *Hóry* Béla. A nagy napok 1848—49-ben. A magyar szabadságharcz rövid naplója. Keresztesy Pál, Kolozsvárt 1873 K 8-ad r 102. lap. Füzve.

23. sz. *Kalendárium* a Kriszt. urunk születése után 1848 366 napból álló szökő évre. Erdély-, magyar- és más országokra alkalmazva Kolozsvárt, a k. lyc. betűivel. Kötve.

24. sz. *Káddár* József. Belső-Szolnok- és Dobokam. története Deésen, nyomatott Demeter és Kiss könyvnyomdájában 1890. 228—lap. K. 4-ed rét füzve.

25. sz. *Kerekes* Sámuel. Bem-Album. A Bem nővérek javára. A tiszta jövedelem a Bem-nővérek javára van felajánlva. Maros-Vásárhelyt. Csiki Lajos könyvkezdő bizománya 363 lap Kötve. A maroszéki és m-vásárhelyi „Honvéd egyesület” adománya

26. sz. *Kovács* János. Paget János Esq életrajza. (Külön lenyomat a „Keresztény Magvető” 1893. évi 2-ik füzetéből) Kolozsvár. Ajtai K. Albert (Magyar Polgár) könyvnyomdájában. 1893 N 8 ad r. 16-lap. Füzve. Szerző adománya.

27. sz. *Kovács* János. Paget János esq. életrajza. Kolozsvár Ajtai K. Albert. (Magyar Polgár Könyvnyomdájában) 1893. 16. lap. N. 8-ad r. Füzve. Kovács János adománya.

(Folytatjuk.)

Öreg honvédek képei a mileniumon. A kolozsvári orsz. ereklye muzeum a m. é.-ben felhívta a 48—49-es honvédek, hogy egyenként vagy csoportosan fényképeztessék le magukat, a képeket a honvédek-rövidebb-hosszabb életrajzai kíséretében küldjék be, hogy a daliás idők katonáinak képeiből minél szebb és imponálóbb csoportot lehessen alakítani. A felhívást tett követte. Több száz arckép, csoportkép, egy kis levéltárt képező életrajzi adat-tár érkezett be, melyek már is szakszerűen vannak rendezve és csoportosítva. Legtöbb egyes-kép van a kolozsvári honvéd-egylet köréből. Utánna a brassói, szolnokdoboka-megyei, szentesi, marostordamegyei honvéd-egylet köréből. Képviseleve van különben a szabadságharcz minden fegyverneme és több katonával képviseleve van minden honvéd-egylet. Most a ko-

lozsvári honvéd-egylet előterjesztett indítvány folytán egyik gyűlésén elhatározta, hogy a tavaszon egy alkalmas napra összehívja az összes egyleti tagokat a Dunky-fivérek műtermébe; ott csoportosan, zászlóaljankint azután egyes képekben levéttetik magukat a mileniumi gyűjtemény javára. A muzeumban Kalmár Antal főhadnagy rendezi a képcsoportozatokat. Lajstromozza zászlóaljankint és betűsorban. Az arcképpel kapcsolatosan beérkezett életrajzok és a honvéd szolgálatra vonatkozó okmányok vagy egyéb iratok a honvéd nevével és szolgálati minőségével ellátott pálliumba helyeztetnek. A pálliumok betűrendben tartatnak nyilván. Ez uttal is felkérjük azokat, a kiknek csak arcképük vagy életrajzuk van benn, hogy pótlólag a hiányt kiegészíteni sziveskedjenek. Kívánatos volna, ha minél számosabb arckép s életrajz érkezne be a honvédektől vagy hozzájuk tartozók részéről. Az életrajzokhoz kérdő pontokat tartalmaz lapunk jelen száma.

HIRDETÉS.

ERDÉLYI EGESZSÉGI LABDACSKOK.

(CSODA-LABDACSKOK.)

Mindennemű székrekedés és azok következményei eltávolítására, hogy mily kitűnő házi szer, mutatja az a körülmény, hogy minden más összetélt tul szárnyalt, semmiféle ártalmas szert nem tartalmaz, éppen ezért nem ártalmasok a gyomor- és belekre. hanem az emésztést rendes állapotba hozzák; aranyeresek, gyomor- és májbajosoknak és azoknak, kik altesti idegbántalmakban szenvednek és a vértisztítást igénylik, biztos gyógyulást hoz, helyreállítják és fentartják az egészséget.

A fenti bajokon kívül a következő bajokban nyújt alapos segélyt: Kezdetleges, nyilt és vak arany érnél, mindennemű kiütéseknél, régi sebeknél, sömör-, otvar-, fekélyek-, fej- és fül-fájdalomnál, gyomorhurut-, gyomorgörcs-, hányinger és nehéz emésztésnél. Továbbá rheumaticus bajoknál az epe kiválasztást elősegíti, egyszersmint óvszerül szolgál a járványos betegségeknek.

HASZNÁLATI UTASÍTÁS.

Felnőttek reggel és este 2—3 labdacst vesznek. Erősebb szervezetűek 4—4 szemet vehetnek, kik gyomorbajban szenvednek és hosszabb kurát akarnak tartani, minden reggel vegyenek 2 szemet. Ára egy próbadozsnak 21 kr. egy rendes doboznak 50 kr.

KAPHATÓ:

NAGY SÁNDOR

gyógyszertárában a „vörös kereszt”-hez

Maros-Vásárhelyt, Szt.-György-uteza 4. sz.

Gyógyászati különlegességek. Illatszerek. Pipere- és gyógyszereszsánpok. Gyógybörök. Valódi tokaji asszu-Franczia és magyar Cognak. Mindennemű ásványvizek. Legkitűnőbb minőségű „China Malaga” és „China-Vas-Malaga” bor. Sebészeti eszközök. Kötszerek stb.

Egyedüli készítője és sétküldési raktára a már 10 év óta közkezdveltségnek örvendő „Gyöngyvirág” különlegességeknek u. m.: Gyöngyvirág hölgypor, szájjvíz, fogpor, arczkenőcs, mosdóvíz, hajolaj, pomádé, brillantin, viasz pomádé illatszert, eau de Cologne, hajszesz, szappan és Gyöngyvirág szobafüstölőnek.

Készítője a legtisztább gyógyszerész szeszéből előállított Sósorszesznek és a Dr. Tischler általános elterjedt gyógyerejű szájjvíze és fogporának.

Levélbeli megrendelések postai utánvét mellet a legnagyobb pontossággal eszközöltetnek; csomagolásra nagy gond fordítatik.

